

OPIKSELUMOTIVAATION PARANTAMINEN AM- MATILLISTEN OPINTOJEN ALUSSA

Irmeli Elo

Liisa Laitinen

Ammatillisen opettajankoulutuksen
kehittämishanke

Lokakuu 2013

Ammatillinen opettajakorkeakoulu

Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU

Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

ELO, IRMELI & LAITINEN, LIISA:
Opiskelumotivaation parantaminen ammatillisten opintojen alussa

Opettajankoulutuksen kehittämishanke 42 sivua + 3 liitesivua
Lokakuu 2013

Kehittämishanke on laadullisella tutkimusotteella toteutettu kysely Ammattiopisto Tavastian lähihoitaja opiskelijoiden ja Tampereen seudun ammattiopiston kiinteistöpalvelualan opiskelijoiden opiskelumotivaatiosta ja sen kehittämisestä. Aihe nousi työhistoriamme pohjalta merkittäväksi, koska olemme havainneet heikon motivaation yhteyden opintojen viivästymiseen ja keskeyttämiseen.

Kokemuksiemme mukaan opintojen alkuvaiheeseen panostaminen kannattaa ja tuottaa jatkossa parempaa opiskeluun sitoutumista ja oppimistuloksia. Kehittämishankkeen avulla pyrittiin kartoittamaan keinoja, joiden avulla opiskelumotivaatiota voitaisiin parantaa. Lisäksi tavoitteena oli löytää opettajille työkaluja opiskelijoiden ohjaamiseen ja motivoimiseen opintojen alussa. Kyselyssä selvitettiin motivaatiotekijöitä, jotka tulisi huomioida nuorilla ammatillisten opintojen alussa. Aineisto kerättiin ensimmäisen vuoden opiskelijoilta kyselylomakkeen avulla.

Kyselyn tulokset osoittivat, että opiskelijat olivat kokeneet vastaanoton koululla ystävälliseksi, henkilökunta oli mukavaa, auttavaista ja kiinnostunutta heidän asioistaan. Ongelmana koettiin se, että koulutuksen alussa käytännön asiat kuten Wilman ja Moodlen käyttö, poissaolot, kurinpidolliset järjestelyt tai koulun tilat käytiin läpi liian nopeasti. Epäselvyyksiä jäi ja niistä pyrittiin selviytymään toisten opiskelijoiden avulla. Motivaation laskua aiheuttivat liian pitkät koulupäivät sekä teoreettinen opetus.

Tulevaisuuden keskeisimmiksi kehittämisen kohteiksi nousivat opiskelijoiden parempi oheistaminen nettisovellutusten käyttöön. Lisäksi toivottiin käytännön lisäämistä teoriapainotteisten lähihoitajaopintojen lähiopetukseen sekä koulupäivien suunnitteluun panostamista.

Asiasanat: opiskelumotivaatio, opiskelija, oppiminen, kehittäminen

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	AMMATILLINEN KOULUTUS	7
	2.1 Tampereen seudun ammattiopisto Tredu	8
	2.2 Koulutuskuntayhtymä Tavastia	9
3	MOTIVAATION KÄSITE	11
	3.1 Opiskelumotivaatio.....	11
	3.1.1 Persoonallisuus.....	13
	3.1.2 Motivaatiotekijät ja koulutukseen hakeutuminen	13
	3.1.3 Itsetunto	14
	3.1.4 Asenne.....	15
	3.1.5 Opiskelijoiden työllistyminen	15
	3.1.6 Fyysinen ympäristö, ilmapiiri ja kouluviihtyvyys	16
	3.1.7 Sosiaalinen vuorovaikutus	17
	3.1.8 Palaute ja arviointi.....	18
	3.2 Heikon opiskelumotivaation seuraukset	19
	3.2.1 Opintojen pitkittyminen.....	20
	3.2.2 Opintojen keskeyttäminen.....	20
	3.2.3 Syrjäytyminen	21
4	TUKITOIMENPITEET OPINTOJEN ALUSSA	22
	4.1 Ryhmän muodostuminen	22
	4.2 Opiskelijapalvelut	23
	4.3 Kodin ja koulun yhteistyö	24
5	MOTIVAATIOTA SELVITTÄVÄ SUPPEA KYSELY	25
	5.1 Menetelmän taustaa.....	26
	5.2 Kyselyn toteutus.....	27
6	KYSELYAINEISTON ANALYYSI.....	28
	6.1 Opiskelijan vastaanottaminen opintojen alussa	29
	6.2 Tuen tarve opintojen alussa	29
	6.3 Uuteen ympäristöön ja opintoihin tutustuminen	30
	6.4 Koulutukseen motivoituminen	31
	6.5 Mikä ei motivoi opinnoissa	32
	6.6 Avunsaanti ongelmatilanteissa.....	33

6.7	Koulutuksen vastaaminen odotuksiin.....	34
6.8	Koulutuksen kehittäminen opiskelijoiden näkökulmasta.....	35
7	TULOSTEN POHDINTA.....	36
7.1	Tulevaisuuden kehittämishaasteet kyselyn pohjalta	38
8	YHTEENVETO	39
	LÄHTEET	41
	LIITTEET	43

1 JOHDANTO

Ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden tavoitteet, taustat ja suhtautuminen opiskeluun vaihtelevat. Opiskelijoiden opiskeluun motivoitumisessa ja motivaation yhteydessä olevissa tekijöissä esiintyy eroja opiskelijoiden välillä. Motivaation merkitystä oppimisessa painotetaan paljon, koska se on yksi tärkeimmistä oppimistuloksiin vaikuttavista tekijöistä.

Keskeistä on myönteisten asenteiden ja kiinnostuksen herättäminen ammatillisiin opintoihin. Opiskelijan motivaatio on suurimmillaan hänen opiskellessaan sellaista, mikä tukee hänen päämääriään, kuten valmistumista haluttuun ammattiin. Motivaatio voi myös muuttua opintojen edetessä. Esimerkiksi sattumalta jonkin opintoihin ajautunut nuori voi löytää todellisen motivaationsa myöhemmin tutustuttuaan paremmin opiskelualaansa.

Kehittämishankkeen aiheena oli opiskelumotivaation parantaminen ammatillisten opintojen alussa. Keskustelimme pitkään kehittämishankkeesta ja haimme yhteistä mielenkiinnon kohdetta. Molemmat kehittämishankkeen tekijät toimivat ammatillisina opettajina. Nuorilla on havaittu opiskelumotivaation ongelmia jo heti opintojen alussa. Tämä on huolestuttavaa opintojen etenemisen kannalta ja mielestämme jokainen turha keskeyttäminen on liikaa.

Keskusteltuamme ryhmänopettajamme kanssa kehittämishankkeestamme kevään 2013 alussa, ajatus aiheesta ja sen toteuttamisesta alkoi hahmottua meille. Kehittämishanke aloitettiin laatimalla kyselykaavake. Kyselylomakkeet täytettiin oman opettajan johdolla koulupäivän aikana. Tutkimustehtävänä tarkasteltiin, miten ammatillisten opintojen alussa voidaan opiskelijan opiskelumotivaatiota parantaa ja mitkä seikat ovat vaikuttaneet opiskelijoiden motivoitumiseen tai sen laskemiseen. Kyselyn pohjalta pyrittiin löytämään tulevaisuuden kehittämishaasteita sekä työkaluja opettajille.

Kehittämishanke tehtiin laadullisena kyselytutkimuksena. Aineisto jäseneltiin systemaattisesti teema-alueisiin. Kyselyn vastaukset analysoitiin ja järjestettiin tiiviiseen ja selkeään muotoon, jotta johtopäätösten tekeminen oli mahdollista. Tutkimuksen perusteella sosiaalinen ympäristö koettiin merkittäväksi ja motivaatioon vaikuttavaksi tekijäksi. Pääasiallisesti henkilöstöä ja opiskelukavereita pidettiin motivaatiota vahvistavina tekijöinä. Toisaalta opintojen ohjauksen määrään ja opintojen järjestelyyn liitettiin joitakin ongelmia. Selkeämpiä tehtävänäntöjä ja henkilökohtaisempaan ohjaukseen koettiin olevan tarvetta erityisesti opintojen alkuvaiheessa.

2 AMMATILLINEN KOULUTUS

Ammatillisessa oppilaitoksessa opiskeleminen eroaa peruskoulussa ja lukiossa opiskelemisesta siten, että opinnot sisältävät paljon käytännön harjoituksia ja työssäoppimista. Ammatillisen peruskoulutuksen tavoitteena on antaa ammattitaidon saavuttamiseksi tarpeellisia tietoja ja taitoja sekä itsenäiseen ammatin harjoittamiseen valmiuksia. Lisäksi tavoitteena on tukea opiskelijoiden kehitystä tasapainoisiksi ja hyväksi yhteiskunnan jäseniksi sekä antaa harrastusten, jatko-opintojen sekä persoonallisuuden kehittämisen kannalta tarpeellisia taitoja ja tietoja sekä tukea elinikäistä oppimista. (Laine ym. 2012, 94.)

Elinikäisen oppimisen merkitystä korostetaan nykyisin opiskelussa, koulua ei nähdä vain yksittäisenä osana ihmisen elämässä. Koulutuksen järjestäminen on suuri haaste, koska yhteiskunta tarvitsee yhä enenemässä määrin osaajia ja taitajia. On jopa ennustettu, että Suomeen pitää tuoda työvoimaa seuraavien vuosikymmenten aikana ulkomailta esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalle, koska oma väestö ikääntyy eikä hoitajia ole tarpeeksi. Yhteiskunnan muutoksien vuoksi alakohtaisesti vaihtelut ovat olleet suuria ja työllisyystilanne vaihtelee myös Suomessa alueittain.

Ammatillinen koulutus on ns. toisen asteen koulutusta eli keskiasteen koulutusta. Koulutusjärjestelmässämme ammattikoulutus muodostuu kolmesta eriasteisistä tutkinnoista: ammatillisista perustutkinnoista, ammattitutkinnoista ja erikoisammattitutkinnoista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa suoritettavat tutkinnot ovat ammatillisia perustutkintoja.

Nuorten koulutus on pääsääntöisesti ammatillista peruskoulutusta, joka johtaa 120 opintoviikon laajuiseen perustutkintoon. Siihen haetaan yleensä yhteishaun kautta. Perustutkintoon johtavaa ammatillista koulutusta järjestävät ammatillisten oppilaitoksien lisäksi myös mm. kansanopistot ja ammatilliset erityisoppilaitokset.

Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma eli hops tehdään opintojen alussa yhdessä opiskelijan kanssa. Hopsin myötä opiskelija sitoutuu ja motivoituu suunnitelman toteuttamiseen paremmin. Ammatilliset perustutkinnot voi suorittaa joko näyttötutkintona tai nuorten opetussuunnitelmiin perustuvana koulutuksena. Muun arvioinnin ohella opiskelijoiden osaamista arvioidaan opiskelijoiden käytännön työtilanteissa antamalla ammattiosaamisen näytöillä. Näyttöjen osuus arvioinnissa on niin suuri, että niiden suorittamisesta ja niissä suoritetuista tehtävistä tulee erillinen todistus, joka on osa tutkintotodistusta.

Ammatillisen koulutuksen arvostus ja vetovoima ovat lisääntyneet Suomessa koko 2000-luvun. Tämä näkyy muun muassa yhteishakutilastoissa lisääntyneinä hakijamäärinä sekä opetus- ja kulttuuriministeriön teettämässä ammatillisen koulutuksen mielikuvatutkimuksissa tyytyväisyytenä ammatilliseen koulutukseen ja sen tuottamaan osaamiseen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Skills Finlandia: 2013. Seurantatutkimus ammatillisen koulutuksen mielikuvista 2013.)

Ammattikoululaisen valintaan vaikuttaa myös halu tehdä enemmän käytännönläheistä työtä kuin lukea. Oppilaitoksen opiskelijat ovat pitäneet omien kokemuksiansa perusteella koulutuspaikkaa vapaana ja rentona sekä hyvänä vaihtoehtona niille, jotka tietävät tulevaisuuden ammatin, johon haluavat valmistua. Tutustumiskäynnit oppilaitoksiin ovat usein ratkaisevassa roolissa lopullisen valinnan kannalta. Tästä seurauksena opinto-ohjaajan rooli vahvistuu. Opinto-ohjaaja päättää nimittäin usein ne oppilaitokset, johon hän oppilaitaan haluaa viedä. Positiivista kehitystä ovat auttaneet suosion kasvu ja yleinen arvostuksen nousu, jonka myötä vaadittavat keskiarvorajatkin ovat nousseet.

2.1 Tampereen seudun ammattiopisto Tredu

Pirkanmaalle syntyi yksi Suomen suurimmista ammatillisista oppilaitoksista, kun Tampereen ammattiopisto ja Pirkanmaan koulutuskonserni - kuntayhtymä yhdistyivät Tampereen seudun ammattiopistoksi eli lyhyesti Treduksi 1.1.2013.

Tredussa aloitti ensimmäisen lukukautensa noin 8000 nuorta ja lähes 10 000 aikuista. Tredulla on toimintaa kahdessakymmenessä eri toimipisteessä Tampereella, Ylöjärvellä, Nokiolla, Kangasalla, Lempäälässä, Orivedellä, Ikaalisissa, Virroilla sekä Pirkkalassa. Koulutuspalveluja tarjotaan Pirkanmaan lisäksi myös muualla Suomessa. Tredussa voi opiskella ammatillista perustutkintoa 31:ssä eri koulutusohjelmassa, ammattitutkintoja on 35 ja erikoisammattitutkintoja 11. Tredu järjestää myös valmentavaa koulutusta maahanmuuttajille. (Tredu 2013).

2.2 Koulutuskuntayhtymä Tavastia

Koulutuskuntayhtymä Tavastiaan kuuluu toisen asteen ammatillinen oppilaitos Ammattiopisto Tavastia, Lukioliikelaitos Tavastia ja seutukuntaa palveleva Hämeenlinnan seudun oppisopimustoimisto. Koulutuskuntayhtymä Tavastia tarjoaa nuorille ja aikuisille laadukasta ammatillista ja yleissivistävää koulutusta sekä hyviä valmiuksia jatkuvaan oppimiseen ja työkyvyn ylläpitämiseen kiinteässä yhteistyössä työelämän kanssa. Koulutuskuntayhtymä Tavastia kehittää alueen elinkeinoelämää aktiivisena kumppanina. Kuntayhtymä Tavastiaan kuuluu 6 jäsenkuntaa, Akaa, Hattula, Hämeenlinna, Janakkala, Pälkäne ja Urjala.

Ammatillisen koulutuksen järjestämislupaan sisältyvän koulutustehtävämäärittelyn mukaan Tavastian ammatillisen peruskoulutuksen vuotuinen kokonaisopiskelijamäärä on enintään 2280 opiskelijaa. Lukiokoulutuksen järjestämisluvassa ei ole opiskelija määrärajoituksia. Erityisenä koulutustehtävänä on maahanmuuttajille järjestettävä ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistavakoulutus (ammattistartti).

Ammattiopiston tarjoamat koulutusalat ovat kulttuuri, luonnontieteiden, matkailu, ravitsemis- ja talous, tekniikan ja liikenteen, sosiaali-, terveys- ja liikunta sekä yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala.

Ammatillisen lisäkoulutuksen järjestämisluvan mukaan koulutuskuntayhtymä voi järjestää ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavaa koulutusta ja muuta ammatillista lisäkoulutusta oppilaitosmuotoisena sekä oppisopimusmuotoisena kaikilla koulutusaloilla. (Tavastian toiminta ja taloussuunnitelma 2013, 3-4.)

3 MOTIVAATION KÄSITE

Motivaatiossa on kyse hyvin monimutkaisesta ilmiöstä. Tieteenharjoittajat ovat jo pitkään pyrkineet löytämään yhteistä motivaatioteoriaa. Yksiselitteistä ja kattavaa motivaation ja siihen liittyvien ilmiöiden kuvausta ei ole onnistuttu rakentamaan, vaan motivaatiota tarkastellessa liikutaan yhä hyvin monihaarisella tiellä. Esimerkiksi yhteiskunnalliset arvot näyttäytyvät erilaisten odotusten muodossa yksilöön ja tällä tapahtumaketjulla on omat vaikutuksensa yksilön motivoitumiseen. (Kattilakoski 2007, 31-32.) Motivaatio näkyy valmiutena tehdä erilaisia tehtäviä päämäärän saavuttamiseksi. Hyvä motivaatio ilmenee vastuun ottamisena ja se tuottaa itseohjautuvaa opiskelua. (Kauppila 2003, 43.)

Motivaatiotutkimuksen keskeisin kysymys on, miksi yksilö toimii ja ajattelee tiettyllä tavalla. Tarkastellessa motivaatiota ollaan kiinnostuneita toiminnan taustalla olevista tekijöistä, pyrkimyksenä ymmärtää ihmisen käyttäytymistä paremmin. (Kattilakoski 2007, 31) Motivaatio ohjaa opiskelijan käyttäytymistä ja sen merkitys opiskelussa ja oppimisessa on suuri.

3.1 Opiskelumotivaatio

Motivoitunut toiminta edellyttää sitä että, yksilöllä on tavoitteita ja arvoja, jotka hän kokee tavoittelemisen arvoiseksi. Motivaatioon vaikuttaa myös suuresti se, kuinka paljon yksilö haluaa ponnistella tavoitteiden saavuttamiseksi. Itsetuntemus ja käsitys itsestä oppijana antavat pohjaa yksilön toiminnan valinnoille. Opiskelija, jolla oppimismotivaatio on alhainen ja motivaatio suuntautuu muuhun kuin opiskelutavoitteiden täyttämiseen, on eri asemassa kuin hyvän koulutusmotivaation omaava henkilö. (Opetusministeriö 2007, 11.)

Opiskelumotivaatio koostuu tutkijoiden mukaan useista eri osasista ja opiskelumotivaatiossa on kyse motivoitumisesta tehtävään, jonka tavoite voi olla etäisen ja suorittaminen vaatii useita vuosia.

Opiskelumotivaatioon sisältyy opintojen sisältöihin kohdistuvaa mielenkiintoa, sekä halua saavuttaa opintojen tavoitteet. Opiskelumotivaatio ei ole irrallinen ilmiö, vaan se on kiinteästi yhteydessä opiskelijan persoonallisuuteen sekä asetettuihin tavoitteisiin ja päämääriin. Opiskelumotivaation pohjalta keskeisessä asemassa ovat yksilön käsitykset itsestä ja tulkinnat omasta toiminnasta. Toimintaan motivoitumisen kannalta voidaan pitää tärkeänä luottamusta omaan kykyihin sekä sitä, että opiskelija uskoo oman toimintansa tuloksellisuuteen. (Kattilakoski 2007, 34-37.)

Pyrittäessä parantamaan opiskelijan oppimista nousee oppimisen alueista keskeisimmäksi motivaatio. Hyvä opiskelumotivaatio on yhteydessä muihin oppimisen alueisiin kuten tarkkaavaisuuteen, keskittymiskykyyn, pitkäjänteisyyteen, prosessointiin, oppimisen strategioihin ja muistamiseen. (Kauppila 2003, 43.) Nykyisen tiedon mukaan tehokasta oppimista ei voi tapahtua vain ulkoisten ärsykkeiden kautta, vaan oppimisprosessiin keskeisempänä tekijänä on opiskelijan oma aktiivisuus. (Kattilakoski 2007, 30.)

Motivaatio tai sen puute näkyvät yksilön valinnoissa ja käyttäytymisessä. Kun työ ei maistu tai opiskelu ei innosta, vedotaan usein motivaation puutteeseen. Opiskelussa esimerkiksi valintana voi olla opintojen keskeyttäminen, jos motivaatiota ei ole riittävästi. Ammatillisessa peruskoulutuksessa keskeyttävien määrä on selvästi vähentynyt. Opintojen keskeyttäminen on moniulotteinen asia, eivätkä opintonsa keskeyttäneet ole yhtenäinen joukko koulutusvalinnoissa epäonnistuneita opiskelijoita, joilta on motivaatio kadonnut. (Opetusministeriö. Opintojen keskeyttämisen vähentämisen toimenpideohjelma.)

Päämääräsuuntautuneeseen käyttäytymiseen vaikuttaa suuri joukko erilaisia tekijöitä. Tällaisia ovat yksilölliset ominaisuudet kuten tarpeet, asenteet, harrastukset tai lahjakkuus. Ulkopuoliseen ympäristöön ja oppimistilanteeseen liittyvät tekijät määräävät myös yksilöllisten ominaisuuksien lisäksi motivaatiokäyttäytymistä. Tällaisia tekijöitä ovat mm. opiskeluympäristö, sosiaalinen vuorovaikutus sekä opetuksen sisältö.

3.1.1 Persoonallisuus

Persoonalliset piirteet tarkoittavat suhteellisen pysyviä piirteitämme, joilla ihmistä voidaan kuvata. Ihmisen tunteet, motiivit, arvot ja tavoitteet saavat ihmisen ajattelemaan asioista tietyllä tavalla ja ennen kaikkea toimimaan tietyllä tavalla. Oppimismotivaatioon liittyviä persoonallisuus tekijöitä ovat lahjakkuus, kyvyt, luonne, fyysiset ominaisuudet kuten sukupuoli ja ikä, terveys ja ulkonäkö sekä asenteet itseään, koulua ja opettajia kohtaan. Lisäksi tarpeet aktivoivat ihmisen käyttäytymistä ja antaa sille suunnan. Oppimisen aktivoituminen on yhteydessä tietämisen tarpeeseen. Persoonallisuudenpiirteitä etsiessään monet tutkijat ovat päätyneet siihen, että on olemassa muutamia melko pysyviä peruspiirteitä. Nykyään ehkä suurimman tutkimuksen kohteena on niin kutsuttu ”big five”-malli. Nämä viisi piirrettä ovat ulospäin suuntautuneisuus, sovinnollisuus, tunnollisuus, tunne-elämän tasapainoisuus ja avoimuus. (www.opettajatv.yle.fi.)

3.1.2 Motivaatiotekijät ja koulutukseen hakeutuminen

Motivaatiotekijät vaikuttavat jo koulutukseen hakeutumisen vaiheessa. Kuten jo aikaisemmin todettiin, ammatillisesta koulutuksesta tavoitellaan aiempaa nopeammin ammattiin ja työpaikkaan. Opiskelija on löytänyt itselleen kiinnostavan alan ja haluaa valitsemaansa ammattiin. Todennäköisesti tässä tapauksessa oppilaalla on tahto ponnistella tavoitteiden saavuttamiseksi.

Heikosti peruskoulutuksen jälkeen motivoituneita nuoria syrjäytymisen ehkäisemiseksi on veloitettu hakeutumaan koulutukseen ns. pakkohauulla. Osittain tällä toimenpiteellä on onnistuttu pienentämään nuorisotyöttömyyttä, mutta tilalle on tullut muita ongelmia. Nuori ei välttämättä halua koulutuspaikkaa, johon hänet on valittu ja valituksi tultuaan peruu heti paikkansa tai koulutuksen aloitettuaan hyvin nopeasti keskeyttää opintonsa.

Valintajärjestelmä ammatilliseen koulutukseen perustuu hakijan laatimaan toivomusjärjestykseen eli opiskelija asettaa ensimmäiselle sijalle itselleen parhaiten sopivan koulutusalan tai koulutusohjelman. Järjestelmän tavoitteena on saada motivoituneita opiskelijoita, jotka sitoutuvat tuleviin opintoihin. Valintaprosessin kautta hakijan tulisi päästä sujuvasti toiveidensa mukaisiin opintoihin, mutta valitettavasti kaikkien toiveet eivät toteudu ja joudutaan tyytymään siihen toiseen tai kolmanteen valintaan, joka ei erityisen paljon kiinnosta. Lähtökohtaisesti motivaatio voi olla huono, muttei välttämättä koidu kohtaloksi. (Opetusministeriön moniste 2007:2, Opintojen keskeyttämisen vähentämisen toimenpideohjelma.)

3.1.3 Itsetunto

Oppilaiden käsitykset omasta osaamisestaan eri aineissa liittyvät voimakkaasti heidän koulumenestykseensä kyseisissä oppiaineissa. Koulu perinteisesti laitaa oppilaat tiedollisen osaamisen perusteella arvojärjestykseen.

Erityisesti murrosikäiset pojat saattavat kärsiä tästä, koska heidän mielenkiinto opiskeluun on usein heikko. Kun opiskelu rasittaa liian paljon henkisiä ja fyysisiä voimavaroja tai molempia, seurauksena voi olla helposti kiinnostuksen ja motivaation laskua. Kun ei jaksa, oppimistilanteita aletaan välttää, koska ne tuntuvat hankalilta. Epäonnistumisen kokemukset ja negatiivinen palaute nakertavat itsetuntoa. Mielenkiintoa suunnataan muualle tai oppimisvaikeuksia peitellään esim. käyttäytymällä epäasiallisesti. Osaamisen tunnustamista ja itsekunnioituksen ja itsetunnon pönkittämistä haetaan muualta kuin opiskelusta, sillä seurauksella, että luvattomat poissaolot lisääntyvät jne. Kaveripiirin merkitys on suuri ja kaveripiiri muodostuu usein samantyyllisistä nuorista, joille koulunkäynti ja koulussa pärjääminen ei ole lainkaan tärkeää. Riskinä on syrjäytyminen niin opiskelusta kuin muustakin yhteiskunnan toiminnasta. (www.porttivapauteen.fi)

3.1.4 Asenne

Opiskelu ei ole elämän tärkein asia, mutta asenteella, että teki mitä tahansa, se kannattaa tehdä kunnolla, pärjää pitemmälle. Opiskelu vaatii viitseliäisyyttä ja vaivannäköä ja vie aikaa monelta muulta toiminnalta. Opiskeluasenne on myönteinen ja kohdallaan, jos opiskelija kokee, että opiskelu on arvostettua, tarpeellista ja mahdollista toteuttaa. Kun opiskelija aloittaa opiskelunsa, hänen asenteensa ovat yleensä myönteiset.

Opiskelussa vastaan tulevat erilaiset asiat esim. epämieluisat opettajat, alkuvaikeudet, toisten opiskelijoiden puheet tai oppilaitoksen ilmapiiri saattavat aiheuttaa sen, että opiskelijalle kehittyy varsin pian kielteinen opiskeluasenne. Kielteisellä asenteella motivaatio laskee, jonka seurauksena oppimistuloksetkin laskevat. Lumipallo kasvaa ja kielteiset asenteet lisääntyvät. Motivaatio loppuu ja seurauksena on esim. opintojen keskeyttäminen. Myönteistä asennetta voi edistää.

3.1.5 Opiskelijoiden työllistyminen

Nuorten koulutukseen liittyy huoli koulutuksen päätyttyä työhön sijoittumisesta. Toisaalta on myös sellaisia aloja, joiden työvoiman tarve on erityisen suuri ja opiskelijoilla on suuri houkutus siirtyä työelämään jo kesken opintojensa. Työnantajien tulisi kantaa vastuuta siitä, että nuori suorittaa opintonsa loppuun siinäkin tapauksessa, että hän siirtyy työelämään kesken opintojen. Eräs tapa hoitaa tämä on esim. oppisopimuskoulutus.

Opiskelijat tutustuvat työelämään työssäoppimisjaksoillaan, mutta näiden harjoittelujaksojen tavoitteet eroavat normaalista palkkatyöstä. Opiskelijoiden käyttäminen palkattomana työvoimana harjoittelu- ja työssäoppimisjaksoilla korvaavana työvoimana tulisi vähentää. Tällainen menettely vähentää normaalien työsuhteiden solmimista, pysyvien työpaikkojen luomista sekä tätä kautta myös vähentää valmistuneiden sijoittumismahdollisuuksia työmarkkinoille.

Tavoitteena on kuitenkin se, että jo koulutuksen kuluessa opiskelijat kiinnittyvät työelämään erilaisten projektien, harjoittelun ja työssäoppimisen käytäntöjen kautta. Opiskelijoiden tulee saada riittävästi ja realistisesti tietoa oman opintoalansa työmahdollisuuksista. Vähäiset työllisyysmahdollisuudet voivat jopa lisätä opiskelumotivaatiota, toisaalta varma työnsaantimahdollisuus houkuttelee opiskelemaan nopeasti tutkinnon. (Opetusministeriön moniste 2007:2, Opintojen keskeyttämisen vähentämisen toimenpideohjelma.)

3.1.6 Fyysinen ympäristö, ilmapiiri ja kouluviihtyvyys

Oppimismotivaatioon vaikuttavana tekijänä oppimisympäristö nähdään nykyisin laajempänä käsitteenä kuin pelkästään opetustilana, johon sisältyvät opetusmateriaalit ja -välineet. Fyysinen ympäristö käsittää paikan ja resurssien lisäksi kodin ympäristöolot, kuten kodin sijainnin, perheen rakenteen ja lukuympäristön eli oppimisympäristön ekosysteeminä. Fyysiseen ympäristöön voidaan lukea myös työelämän kehitysnäkymät asuinpaikkakunnalla, lähiseudulla tai jopa globaalisti. (Manninen, ym. Oppimista tukevat ympäristöt. 2007).

Millainen ilmapiiri tukisi parhaiten oppimista? Ensinnäkin oppimisen tulee olla miellyttävä kokemus. Ilmapiirin tulisi olla mielihyvää tuottava. Toisaalta vanhasta koulumaisesta kilpailevasta asenteesta tulisi siirtyä yhteistyöhön, jossa oppimista tapahtuu kaikilta läsnäolijoilta, heidän kokemuksistaan.

Opettajan motivaatiolla ja käyttämillään pedagogisilla toimenpiteillä on selvä yhteys oppilaiden motivaatioon ja sitä kautta heidän oppimistuloksiin. Myös opettajan käyttäytyminen vaikuttaa oppilaan motivoitumiseen. Opiskelijoiden ja opettajan täytyy luottaa toisiinsa, kunnioittaa ja arvostaa toisiaan. Lisäksi opiskelijan kannalta olisi tärkeää saada arvostusta myös muilta ryhmän jäseniltä. Suorituksista saatu positiivinen palaute, kuten myös valinnanvapaus ja mahdollisuus omatoimisuuteen, lisäävät motivaatiota.

Mahdollisissa ongelmatilanteissa tukea tarjoava ja kannustava ilmapiiri lisää opiskelumotivaatiota. Opiskelija ei tunne olevansa yksin ongelmiansa kanssa, vaan tietää saavansa tukea ryhmältä ja opettajalta. Avoin ilmapiiri poistaa pelkoja tai ahdistuksia, jotka voivat olla oppimisvaikeuksien ja sitä kautta motivaation puutteen taustalla. (Manninen, ym. Oppimista tukevat ympäristöt. 2007).

3.1.7 Sosiaalinen vuorovaikutus

Koulu on yhteisö, jossa kaikki yhteisön jäsenet vaikuttavat toistensa hyvinvointiin, ja jossa myös eletään ja opitaan sosiaalista yhteiselämää. Siksi koulukiusaaminen ei ole vain häiriö, vaan se uhkaa koulun sosiaalista perustehtävää. Koulukiusaaminen ei ole näkyvää tönimistä tai suunsoittoa, vaan sen ilmene-mismuodot ovat moninaisia. Se voi olla myös kaveriporukasta eristämistä, kiusatusta otettujen kuvien luvaton lataamista internetiin tai epäasiallista kirjoittele- lua sosiaalisessa mediassa.

Kiusaamistapauksiin on puututtava mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, jotta ongelmat eivät pääse kärjistymään. Koulukiusaamista on joskus vaikea havaita, vaikka aikuiset olisivatkin läsnä ryhmässä päivittäin. Henkisesti kiusatuksi tulevat varsin usein tytöt, joiden keinot toisen satuttamiseksi voivat olla hyvin satuttavia ja pitkään vaikuttavia tulevassa elämässä. Kiusaamisen koh- teeksi voi joutua kuka tahansa ja kiusatun on aivan turha etsiä syytä itsestään. (www.e-mielenterveys.fi)

Opettajaan liitetään usein arvostettuja luonteenpiirteitä. Hyvä opettaja on ystä- vällinen, oikeudenmukainen, huumorintajuinen, kärsivällinen ja sosiaalinen. Kui- tenkaan mitkään näistä hienoista opettajan luonteenpiirteistä eivät yksistään saa viriämään opiskelijan motivaatiota, vaan sen on lähdettävä oppilaasta itses- tään. Opiskelija voi ihan hyvin kuunnella huumorintajuisen opettajan vitsejä nau- reskellen, muttei se välttämättä lisää opiskelumotivaatiota, korkeintaan viihty- vyyttä koulussa.

Opettajan tärkein tehtävä on saada oppilas kokemaan opetus ja sen sisältämät asiat henkilökohtaisesti mielekkäinä ja auttaa oppilas löytämään looginen mielekkyys opiskelulle. Kun opiskelija kykenee näkemään opiskeltavien asioiden yhteydet muihin asioihin ja mieltämään siten niiden loogisen merkityksen tulevalle ammatilleen tai elämälle yleensä, hän tulee toimimaan tarkoituksenmukaisella tavalla omien kykyjensä mukaan. Tämän vuoksi on erittäin tärkeää perustella oppilaille jokaisen opintojakson alussa, miksi tätä opiskellaan. Tähän prosessiin kannattaa panostaa ja antaa oppilaiden asettaa kysymyksiä aiheesta ja jopa asettaa ko. aineen opiskelu kyseenalaiseksi.

3.1.8 Palaute ja arviointi

Oppimistilanteessa on tärkeää, että oppilas voi kokea mieluisia onnistumisen ja edistymisen kokemuksia. Myös opettajan antamalla säännöllisellä palautteella on suuri merkitys opiskelijalle, sillä opiskelija rakentaa itsearvostustaan sen pohjalta, minkälaista palautetta hän saa omasta toiminnastaan tai osaamisestaan. Positiivista palautetta kannattaa antaa pienimmistäkin edistymisistä ja saavutuksista, varsinkin jos nuoren itsetuntoa kehitetään ja vahvistetaan määrätietoisesti. Palautetta antaessa opettajan tulee olla rehellinen. Myös menneet virheet tulee unohtaa ja katsoa tulevaisuuteen. Korjaavaa palautetta annettaessa muistetaan järjestys: positiivinen, kehitystehtävä, kannustus.

Arviointi on sekä oppilasta että opettajaa varten ja sen tarkoituksena tulisi olla sekä oppimis- että opetusprosessin korjaaminen. Pertti V.J. Yliluoman mukaan arviointi toimii ulkoisena motivointikeinona vain heikohkon tai heikon itsetunnon omaavilla oppilailla. Vahvan itsetunnon omaavat oppilaat ovat yleensä sisäisesti motivoituneita, jolloin motivaation ylläpitäjänä on itse opiskeltava aine, ei siitä annettava arviointi. Oppilaat eivät motivoitu, jos itsetuntoa vasaroidaan, joten epävarmoissa tilanteissa on parempi valinta vahvemman motivaation suuntaan eli se parempi arviointi. (Pertti V.J. Yli-luoma, 2003, 139 -146.)

Arvioinnissa käytetään opiskelijaa motivoivia ja aktivoivia menetelmiä, esimerkiksi keskustelua oman toiminnan onnistumisesta. Opettajan ohjaava palaute kohdistuu niihin mahdollisuuksiin, joita oppijalla on.

Itsearviointitaito on tärkeä osa oppimista ja kehittymisen edellytys opintojen aikana ja työelämässä. (Laine ym. 2012, 110.)

3.2 Heikon opiskelumotivaation seuraukset

Kataisen hallituksen tavoitteena on Suomen nostaminen ”maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä”. Tämän tavoitteen saavuttamisen lisäksi elinkeinoelämämme tarvitsee jatkuvasti lisää koulutettua, pätevää ja ammattitaitoista työvoimaa. On selvää, ettei yhteiskunnallamme ei ole varaa menettää ainoankaan jäsenensä panosta. Nuorelle itselleen on tärkeää, että kohtuajassa löytyisi sopiva ala, ammatti ja työtehtävät. (Kohti vuotta 2020,4.)

Motivaation puute ilmenee erilaisina oireina ja seurauksina. Se on hyvin ymmärrettävissä motivaation syntyminen lähteistä ja prosesseista, toisin sanoen, mikä tekijä on motivaatio puutteen taustalla? Kuitenkin jotain oppilaan päämäärään tavoittelussa, oppimishalussa tai toiminnassa koulussa tai ympäristössä on tapahtunut jotain sellaista, mikä saa oppilaan motivaation laskemaan. Pienemmät vastoin käymiset kasvattavat isompia vastoin käymisiä ja lopussa tuntuu olevan seinä edessä. Usein tämä kierre päättyy opintojen keskeyttämiseen tai viivästyttämiseen tai opiskelijan syrjäytymiseen. Tämä ilmenee usein selvittämättöminä, luvattomina poissaoloina. Koulu seuraa opiskelijoiden poissaoloja, mutta vanhemmat eivät enää seuraa poissaoloja yhtä tarkasti kuin ennen, eivätkä siten edes välttämättä tiedä asiasta, vaikka olisivatkin vielä huoltajina oikeutettuja seuraamaan lapsensa tietoja esimerkiksi Wilmasta. (Huhtala&Lilja 2008, 25-30).

3.2.1 Opintojen pitkittyminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö on arvioinut, että toisen asteen ammatillisen koulutuksen vuonna 2012 aloittaneista valmistuu kolmen vuoden tavoiteajassa 66 prosenttia. Tutkimuksen mukaan, jos ammatillisen opintojen opiskelijoilla ei ollut aikaisempia tutkintoja, niin heidän opintonsa viivästyivät (30 %) useammin kuin niillä, joilla oli jo taustalla suoritettuja tutkintoja. Lisäksi naisten opinnot viivästyivät useammin kuin miesten. Taustatekijöinä ja opiskelijoihin vaikuttavina tekijöinä näihin voidaan pitää toisen asteen koulutuksen opiskeluhoollon puutteet, erityisesti koskien opiskelijoiden hyvinvointia edistävää ennaltaehkäisevää työtä. Opiskelijoiden fyysinen ja henkinen toimintakyky vaikuttavat elämänhallintaan ja opinnoissa edistymiseen. Opinnot voivat luonnollisesti pitkittyä myös muista syistä, kuten väärästä uravalinnasta tai työmarkkinoista, jotka vetävät nuorta opintouralta osittain pois. (Kohti vuotta 2020,5.)

3.2.2 Opintojen keskeyttäminen

Tilastotietojen mukaan viime vuosien lukuvuosittaiset keskeyttämisprosentit ovat olleet suurimmat juuri toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa. (Tilastokeskus 2011.) Viime vuosina ovat keskeyttämisprosentit kuitenkin laskeneet, mutta keskeyttäneiden absoluuttinen lukumäärä ei ole merkittävästi pienentynyt johtuen aloitusmäärien kasvusta. Oppilaitoksen ja yhteiskunnan näkökulmasta opintojen keskeyttäminen on aina negatiivinen ilmiö.

Keskeyttämiseen johtavia syitä on yleensä useita eikä niiden tilastointi ole ollut täysin kattavaa, koska osa oppilaista vaihtaa opiskelupaikkaa tai koulutusohjelmaa ja osa on palannut takaisin, joten tilastointi on ollut vaikeaa. Motivaation puuttumisen lisäksi nykyisissä tutkimuksissa on syiksi todettu väärän opiskelualan valinta, heikko opintomenestys, kriisi tai muutos henkilökohtaisessa elämässä, taloudelliset huolet tai toiselle koulutuslalle siirtyminen.

Sen sijaan 1990-luvun alussa suurimmaksi syyksi opiskelijat mainitsivat keskeyttämiselleen huonoja suhteita opettajiin. (Kiinni ammattiin – Ote opintoihin, 10 – 11.)

Opiskelijan näkökulmasta opintojen keskeyttäminen voi olla joko negatiivinen tai positiivinen tapahtuma. Myönteisenä esim. silloin kun opiskelija siirtyy työelämään tai vaihtaa koulutusalaan itselleen mieluisampaan. Osalle opiskelijoista keskeyttäminen voi merkitä koulutusjärjestelmästä irtaantumista ja aiheuttaa jopa syrjäytymiskehityksen.

3.2.3 Syrjäytyminen

Koulutustakuu, joka on osana nuorisotakuuta, takaa jatkumahdollisuuden luki-
oissa, ammatillisessa koulutuksessa, oppisopimuskoulutuksessa, työpajassa,
kuntoutuksessa tai muulla tavoin ja tätä kautta nuorison lopullista irtautumista
koulutusjärjestelmästä ja syrjäytymistä yritetään ennalta ehkäistä. Nuorisotakuu
astui voimaan 2013 alussa, joten sen vaikutuksia emme vielä tiedä.

Syrjäytyminen on pitkäaikainen prosessi, johon liittyy useita negatiivisia ongelmia ja usein tämä syrjäytymisen prosessi saa alkunsa jo peruskoulun alaluokilla. Erityisesti kriittiset vaiheet ovat ns. nivelvaiheet, kun opiskelija siirtyy toiselle opintoasteelle ja tästä syystä nivelvaiheen ohjaus pitäisi olla riittävän suunnitelmallista. Syrjäytymisen ennaltaehkäisemiseksi on kehitetty vaihtoehtoisia koulutusmuotoja.

4 TUKITOIMENPITEET OPINTOJEN ALUSSA

Ammatillisen koulutuksen keskeyttäminen on vähentynyt tasaisesti Suomessa viime vuosina, mutta edelleen ammatillisessa peruskoulutuksessa keskeytyksiä tapahtuu noin 30 %. Keskeyttämisen vähentämiseen tähtääviä toimenpiteitä on toteutettu laajasti kehittämällä erilaisia opiskelijoiden tuki- ja neuvontapalveluita sekä opinto-ohjausta erityisesti opintojen alkuvaiheessa. Nuorten ohjaus voidaan järjestää perinteisesti oppilaitoksissa ja kouluissa toteutettavana oppilaan- ja opinto-ohjauksena tai työhallinnon palveluihin kuuluvana ammatinvalinta- ja koulutusneuvontana tai urasuunnittelupalveluna. Nuoret voivat saada ohjausta myös nuorisotoimen, erilaisten kolmannen sektorin toimijoiden, työpajojen sekä lukuisten projektien ja hankkeiden järjestämänä. (Toim. Mäkelä ym. 2007, 28.)

Laajennetun koulutustakuun periaatteen ohjaamana opiskelijoiden hyvinvointiin on hyvä kiinnittää huomiota koko ammatillisen peruskoulutuksen ajan. Opinnoissa viihtyminen laskee keskeyttämisriskiä ja lisää myös tutkinnon suorittamisen todennäköisyyttä. (Mäkelä & Salonen 2011, 20.)

4.1 Ryhmän muodostuminen

Ihmiset kuuluvat elämänsä aikana useisiin ryhmiin, kuten perheeseen, koululuokkaan, kaveripiiriin ja työyhteisöön. Samassa tilassa oleminen on perusehto ryhmän syntymiselle eli mikä tahansa yhteen kerääntyneiden ihmisten joukko ei ole ryhmä, sillä ryhmässä ihmisten välille tulee ensin syntyä vuorovaikutusta. Opiskelijaryhmä muodostuu ryhmäksi, jos sillä on jokin toiminnan tai yhteinen olemassaolon tehtävä tai tavoite, joka ohjaa sen jäsenten työskentelyä.

Vuorovaikutus toisten ihmisten kanssa, hyväksytyksi tuleminen, kuuluminen ja liittyminen johonkin sekä vaikuttaminen ja osallistuminen ovat yksilön kehitykselle tärkeitä asioita.

Ryhmässä syntyy usein vapaamatkustajia, jotka eivät tee mitään. Jos kukaan ei huomioi yksilön työpanosta, motivaatio heikkenee. Motivaation heikkenemisen myötä yksilö vähentää työpanostaan. (Laine ym.2009, 57 - 60.)

4.2 Opiskelijapalvelut

Opiskelijapalveluilla tarkoitetaan opintotoimiston ja opiskelijahuollon palveluita. Opiskelijapalveluiden tavoitteena on taata opiskelijoille terveellinen ja turvallinen oppimisympäristö ja edistää oppilaitosyhteisön viihtyisyyttä ja hyvinvointia. Avainasemassa on joustava yhteistyö opettajien kanssa. Opinto-ohjaajat ohjaavat opiskelijaa ammatillisessa suuntautumisessa ja opiskelussa. Ohjauksen avulla edistetään opiskelijan suunnitelmallisuutta ja vastuullisuutta opiskelun aikana.

Koulukuraattorin kanssa voi keskustella muun muassa opiskelun etenemisestä, opintojen tukimuodoista sekä omaan elämään liittyvistä tilanteista. Keskustelut ovat aina luottamuksellisia. Kuraattori on avuksi myös silloin, kun opiskelu ei motivoi ja opiskelija harkitsee opintojen keskeyttämistä tai alan vaihtoa. Opiskelijoiden huoltajat voivat ottaa yhteyttä kuraattoriin tarvittaessa.

Opiskelijaterveydenhuolto on maksutta kaikkien opiskelijoiden käytössä. Ennaltaehkäisevän terveydenhuollon lisäksi opiskelija voi ottaa yhteyttä terveydenhoitajaan myös sairaustapauksissa. Tarvittaessa terveydenhoitaja ohjaa jatkohoittoon. Äkillisissä sairaustapauksissa ja tapaturmatilanteissa terveydenhoitaja auttaa kaikkina koulu aikoina. Terveystenhoitajan kautta sovitaan myös pääsystä koululääkärin vastaanotolle. Nuoriso-ohjaajat toimivat opettajien ja opiskelijoiden yhteistyön linkkinä sekä kuuntelevat herkäällä korvalla nuorten asioita. Nuoriso-ohjaajat tekevät yhteistyötä oppilaitoksen muun opiskelijapalveluhenkilöstön ja koulun ulkopuolisenkin verkoston kanssa.

Työn tavoitteena on opiskelijan tukeminen matkalla kohti tasapainoista elämää ja valmistumista. Opintosihteerit palvelevat opiskelijoita erilaisissa opiskeluun liittyvissä asioissa, kuten opintotuki, opiskelutodistukset, opintosuoritteet, koulumatkatuki ja opiskelijakorttiasiat. (Opiskelijan opas 2013 -2014, 6-10.)

Koko henkilöstö osallistuu opiskelijoiden ohjaukseen, mutta päävastuu sen suunnittelusta on opinto-ohjaajalla. Opinto-ohjauksen onnistumiseksi tehdään oppilaitoksessa aktiivisesti sisäistä asiantuntijatyötä sekä yhteistyötä opiskelijoiden ja heidän kotiensa kanssa.

4.3 Kodin ja koulun yhteistyö

Ammatillista peruskoulutusta koskevassa laissa sanotaan, että oppilaitos on velvollinen aloitteelliseen ja aktiiviseen yhteistyöhön kotien kanssa. Lain mukaan yhteistyöllä saavutetaan onnistunut opinto-ohjaus. Oppilaitoksen ja kodin yhteistyö pyritään järjestämään niin, että se vahvistaa opiskelijan vastuullisuutta ja itsenäisyyttä, mahdollistaa opiskelijalle tuen saannin opiskelijan turvallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia koskevissa asioissa sekä edistää opiskelua. (Troger 2008, 3.)

Kotijoukkojen tuki ja osallistuminen nuoren koulutusta koskeviin asioihin otetaan huomioon jo opintojen alkuvaiheessa. Opintojen alkuvaiheeseen on hyvä sijoittaa kotiväenilta. Kotiväen ilta järjestetään useimmiten yhdessä ensimmäisen ja toisen vuosikurssin opiskelijoiden kanssa. Lisäksi jokaisen jakson jälkeen huoltajille lähetetään opiskelijan mukana opintosuoriteote. Opintojen etenemistä on useimpien vanhempien mahdollista seurata Vilman kautta. On tärkeää, että ensimmäinen yhteydenotto koulusta voidaan tehdä myönteisessä hengessä, jossa tarkastellaan opintojen etenemistä positiivisessa ilmapiirissä. Tämä madaltaa myös vanhempien kynnystä ottaa yhteyttä kouluun ja opettajaan päin.

5 MOTIVAATIOTA SELVITTÄVÄ SUPPEA KYSELY

Kehittämistehtävänä tarkastellaan, miten ammatillisten opintojen alussa voidaan opiskelijan opiskelumotivaatiota parantaa ja mitkä seikat ovat vaikuttaneet opiskelijoiden motivoitumiseen tai sen laskemiseen. Kyselyn pohjalta pyritään löytämään tulevaisuuden kehittämishaasteita.

Laadimme kyselylomakkeen huhtikuussa 2013. Kyselylomake on kehittämishankkeen liitteenä. (liite1). Tredussa opiskelijoista noin puolella oli hojks eli henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma, joka tulee laatia niille oppilaille, joille on tehty hallinnollinen erityisopetus päätös. Kyselyn kysymykset haluttiin tehdä helpoiksi, jotta opiskelijat ymmärtäisivät kysymyksen sisällön. Toivoimme saavamme avoimilla, yksinkertaisilla kysymyksillä kaikkiin kysymyksiin vastaukset.

Kyselylomakkeet täytettiin oman opettajan johdolla koulupäivän aikana. Aikaa kyselylomakkeen täyttämiseen annettiin 45 minuuttia. Toivoimme, että saisimme täydellisempiä vastauksia, kun aikaa täyttää kaavake oli riittävästi. Vastauksia saimme Ammattiopisto Tavastialla 20 kpl ja Tampereen seudun ammattiopistolla 13 kappaletta. Luokista puuttui muutamia opiskelijoita, vastausprosentti oli noin 90. Kehittämishankkeen kyselylomakkeiden sisällönanalyysi suoritettiin syyskuussa 2013. Kehittämishankkeen raportin kirjoittaminen ajoittui kesä - lokakuulle 2013.

Kyselyn etuna koetaan mahdollisuutta kerätä kattava ja laaja aineisto. Kyselymenetelmä on tehokas, koska se säästää tutkijan vaivannäköä ja aikaa. Kyselyn avulla tehtyjä tutkimuksia pidetään teoreettisesti vaatimattomina ja aineistoa usein pinnallisena. Haittoina pidetään myös sitä, että hyvän kyselykaavakkeen laatiminen vie runsaasti aikaa ja vaatii tutkijalta taitoa ja tietoa. Vastaamattomuus prosentti voi nousta joskus suureksi. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.)

Kyselyissä käytetyimmät kysymystyypit ovat avoimet kysymykset, monivalinta-kysymykset ja asteikkoihin perustuvat kysymykset. Avoimissa kysymyksissä esitetään kysymys ja vastaukselle on jätetty tyhjä tila vastausta varten. Avointen kysymysten positiivisena puolena voidaan pitää mahdollisuutta vastata kysymyksiin omin sanoin. (Hirsjärvi ym.2009, 198-201.) Kyselylomakkeen laadinnassa tulee huomioida kysymysten lukumäärä ja pituus. Tärkeää on myös kiinnittää huomiota lomakkeen ulkoasuun, selkeyteen, kysymysten etenemiseen. Kysymysten muoto tulee pyrkiä laatimaan vastaajalle henkilökohtaiseksi. Helpot kysymykset kannattaa laittaa usein alkuun ja vaikeammat lomakkeen loppuun. (Aaltola & Valli. 2001, 100.)

5.1 Menetelmän taustaa

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohta on todellisen elämän kuvaaminen, jolloin kohdetta pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti. Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus pyrkii paljastamaan ja löytämään myös tosiasioita, joita ei vielä tunneta. (Hirsjärvi 2009, 160-161.) Laadullista tutkimusta voi luonnehtia eräänlaiseksi tutkijan oppimisprosessiksi, jossa koko tutkimuksen ajan pyritään kasvattamaan tutkijan tietoisuutta tarkasteltavana olevasta ilmiöstä ja sitä ohjailevista tekijöistä. (Aaltola & Valli 2001, 75.)

Laadullisessa tutkimuksessa aineiston analysoinnin katsotaan olevan luonteeltaan toisaalta synteettistä toisaalta analyttistä. Analyttisyyttä edustaa aineiston jäsentäminen ja luokittelu systemaattisesti eri teema-alueisiin, koodaaminen helpommin tulkittavissa oleviin osioihin. Aineiston analysoinnin tavoitteena on löytää keskeiset ydinkategoriat ja perusulottuvuudet, jotka kuvaavat tutkittavaa kohdetta ja joiden varaan tutkimustulosten analysointi voidaan koota. (Aaltola & Valli 2001, 78.)

Tutkimukseen kerätyn aineiston analyysi, tulkinta sekä johtopäätösten teko on tutkimuksen kannalta ydinasioita.

Aineiston analyysin on muodostettava aineistonkeruun kanssa yhtenevä kokonaisuus, jotta tutkimus olisi eheä kokonaisuus. Laadullinen aineisto kirjoitetaan puhtaaksi sana sanalta tai tutkimustehtävän tarpeen mukaisesti vain osa. Aineiston käsittely ja analysointi on hyvä aloittaa mahdollisimman pian keruuvaiheen jälkeen. Yleisimmät laadullisen aineiston käsittelytavat ovat tyypittely, teemoittelu, sisällönerittely, keskustelunanalyysi ja diskurssianalyysi. (Hirsjärvi ym. 2009, 221 – 224).

5.2 Kyselyn toteutus

Opiskelumotivaation parantaminen ammatillisten opintojen alussa on laadullinen tutkimus. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Ammattiopisto Tavastian 2012 syksyllä aloittanut lähihoitajaryhmä ja Tampereen seudun ammattiopiston kiinteistöpalvelualan syksyllä 2013 alkanut ryhmä. Kysely toteutettiin keväällä 2013 Tavastian opiskelijoille ja 2013 syksyllä kiinteistöhoitajaryhmän kyselylomakkeella.

Kyselyaineiston käsittelyn ensimmäisessä vaiheessa tarkistimme saatujen vastausten määrän, tietojen oikeellisuuden ja puutteet. Tämän jälkeen kyselyaineisto järjestettiin analyysiä ja tallennusta varten seitsemään osaan. Aineisto jaettiin systemaattisesti teema-alueisiin, jotka olivat opiskelijan vastaanottaminen opintojen alussa, tutustuminen uuteen ympäristöön ja tuen tarve, motivointi, apu ongelmatilanteissa, koulutuksen vastaaminen odotuksiin ja koulutuksen kehittäminen.

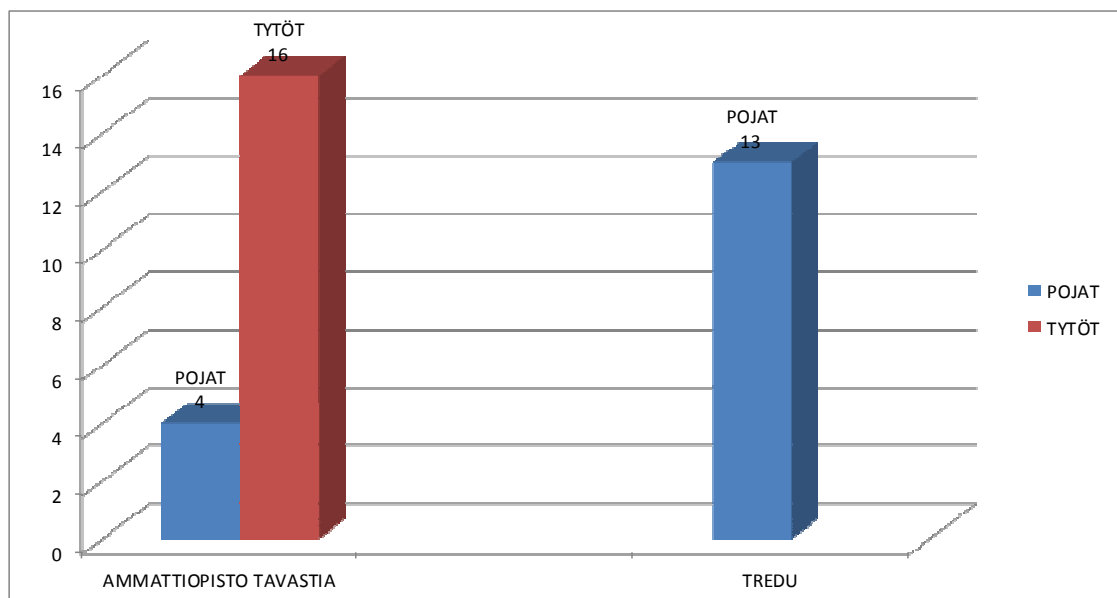
Kyselyaineisto sisälsi runsaasti erilaista informaatiota, joista tutkimuksen kannalta tärkeimmät vastaukset on myös kirjattu suorina kommentteina. Vastaukset on analysoitu ja järjestetty tiiviiseen ja selkeään muotoon, jotta johtopäätösten tekeminen oli mahdollista.

6 KYSELYAINEISTON ANALYYSI

Vastaukset on analysoitu ja järjestetty tiiviiseen ja selkeään muotoon, jotta johdopäätösten tekeminen oli mahdollista. Kyselyssä saamamme tiedot ovat luotamuksellisia. Tietoja käytetään vain tähän kehittämishankkeeseen, eikä niitä luovuteta ulkopuolisille. Kyselyihin osallistuneet ovat pysyneet nimettöminä.

Tredussa kysely tehtiin kiinteistöpalvelujen perustutkinnon ensimmäisen vuosiluokan opiskelijoille. Kaikki tutkimukseen osallistuneet henkilöt olivat poikia. Ikäjakauma oli peruskoulusta tulevat noin 16-vuotiaat ja jo yhden ammatillisen tutkinnon suorittaneet 23-vuotiaat. Kyselyyn osallistui 13 poikaa. Osa kyselyyn vastanneista oli suorittanut myös armeijan.

Tavastiassa kysely tehtiin ensimmäisen vuoden lähihoitajaopiskelijoille. Kyselyyn osallistui 20 henkilöä, joista 4 oli poikaa ja 16 tyttöä. Ikäjakauma oli 16 - 18 vuotta (kuvio 1).

KUVIO 1. Kyselyyn osallistuneiden sukupuolijakautuma

6.1 Opiskelijan vastaanottaminen opintojen alussa

Ammattiopisto Tavastia

Kaikki vastaajat kokivat, että heidät oli vastaanotettu hyvin. Muutamat vastaajista jännittivät paljon uuteen kouluun ja kaveripiiriin tutustumista. Opettajat koettiin auttavaisiksi ja mukaviksi. Hops keskustelut koettiin sekä hyviksi että huonoiksi menetelmiksi.

”Hyvin otettiin vastaan ja perehdytettiin kouluun...” (Kyselyaineisto)

”Mielestäni opintojen alussa vastaanotto oli lämmin ja tervetullut...” (Kyselyaineisto)

Tredu

Myös Tredussa kaikki opiskelijat olivat kokeneet, että heidät on otettu vastaan joko hyvin tai erittäin hyvin. Opettajat sekä muu henkilökunta saivat kiitosta ammattitaidosta ja kiinnostuksesta opiskelijoita kohtaan.

”Todella hyvin. Opettajat ja koko henkilökunta ovat tosi mukavia.” (Kyselyaineisto)

”Ihan hyvin. Kavereita saanut ja tutustunut uusiin ihmisiin ja juttua lentää.” (Kyselyaineisto)

6.2 Tuen tarve opintojen alussa

Ammattiopisto Tavastia

Vastaajat toivoivat lisää informaatiota attojen ja vapaasti valittavien aineiden valintaan, myös moodlen ja Winhan käyttö koettiin vaikeaksi. Koulun alkuun toivottiin myös kunnollista perehdyttämistä koulun tiloihin, matematiikan opintoihin, tentteihin valmistautumiseen ja poissaoloihin.

Myös opoilta toivottiin lisää aikaa ja tukea opintojen edistymiseen. Opettajilta toivottiin kannustamista ja motivointia opinnoissa eteenpäin.

”Nettisovellutusten, kuten moodlen ja Winhan käyttö jäi pahasti epäselväks...” (Kyselyaineisto)

”Poissaoloihin. Niistä puhuttiin alussa, mutta ei niistä ymmärtänyt mitään. Jos niistä olisi muistutettu myöhemmin, olisi voinut tajuta...” (Kyselyaineisto)

”Motivaatioon, ehkä myös tukiopetus olisi ollut tarpeen...” (Kyselyaineisto)

Tredu

Useimmat vastasivat, etteivät olleet tarvinneet lisätukea. Vastauksien anto oli kuitenkin niin opiskelujen alussa, etteivät ehkä vielä todelliset tukitarpeet näy. Vastauksista oli luettavissa se tosiseikka, että opiskelijat kokivat opiskelun ammattiopistossa kalliiksi ja toivoivat myös taloudellista tukea opintoihinsa. Henkilökohtaisen opetussuunnitelman tekemiseen toivottiin enemmän joustavuutta eli toimintasuunnitelman puutetta jo tutkinnan suorittaneen osalta arvosteltiin.

”Henkilökohtaisen opetussuunnitelman tekemiseen, jonka tarve johtuu aiemmin suoritetusta tutkinnosta. Asiat etenevät, mutta kunnollinen toimintasuunnitelma puuttuu koululta ja asian hoitaminen on sen vuoksi haastavaa.” (Kyselyaineisto)

6.3 Uuteen ympäristöön ja opintoihin tutustuminen

Ammattiopisto Tavastia

Uuteen ympäristöön ja opintoihin tutustuminen koettiin sekä liian nopeatahtiseksi, että sopivaksi. Yli puolet vastaajista koki tämän vaiheen edenneen, ehkä vähän liian nopeasti eteenpäin.

”Välillä tulee sellaisia harppauksia ettei oikein ymmärrä missä mennään ja mitä tapahtuu...” (Kyselyaineisto)

”Alussa oli hieman sekavaa, ja kaikki tieto tuli oikeastaan ensimmäisen päivän aikana...” (Kyselyaineisto)

”Tuli aika paljon asiaa nopeasti ettei ihan pystynyt sulattamaan kaikkea, rankempaa kuin odotin...” (Kyselyaineisto)

”Ympäristöön ja uusiin asioihin tutustuminen tapahtui sopivassa tahdissa...” (Kyselyaineisto)

Tredu

Opiskelijat kokivat, että tutustuminen uusiin asioihin ja ympäristöön tapahtui sopivassa tahdissa. Koulu alkoi kahdella orientaatiopäivällä ja tämä varmaan osaltaan vaikutti opiskelijoiden vastauksiin. Ainoastaan tukihenkilöiden toimenkuvat olivat tuottaneet vaikeuksia ymmärtää.

”... eri henkilöt (opinto-ohjaaja, kuraattori jne.) esittäytyivät ensimmäisten päivien aikana ja heidän tehtäväkentät saattavat mennä sekaisin.” (Kyselyaineisto)

6.4 Koulutukseen motivoituminen

Ammattiopisto Tavastia

Lähihoitajaopiskelijoiden vastauksista nousi motivoivana tekijänä ihmisläheisyys, ihmisten auttaminen, työllisyys ja halu tehdä monipuolista työtä. Koulukaverien kannustusta pidettiin tärkeänä asiana opintojen etenemisen kannalta.

”Tämä on sitä mitä haluan elämässäni tehdä, auttaa ihmisiä jollain tavalla...” (Kyselyaineisto)

”Tuleva ammatti...” (Kyselyaineisto)

”Ajatus ammattiin valmistumisesta motivoi eteenpäin...” (Kyselyaineisto)

Tredu

Vastauksissa oli suuressa roolissa nähtävissä luokkakavereiden, ystävien sekä vanhempienkin merkitys motivoivana lähteenä. Myös uusien asioiden oppiminen nähtiin motivoivana tekijänä. Kiinteistönhoitajan koulutusohjelmaan hakeutuneet ovat usein vahvasti kiinnostuneita alasta sekä näkevät hyvät työllistymismahdollisuudet valmistumisen jälkeen. Kaksi henkilöä vastasi, ettei heitä motivoi mikään. Yhtä moni vastasi, että kaikki motivoi.

”Rennot opettajat.” (Kyselyaineisto)

”Uuden oppiminen, henkilökohtainen vahva kiinnostus alaan, työllistyminen.” (Kyselyaineisto)

”Mielenkiintoiset asiat, mitä ei tiennyt ennen.” (Kyselyaineisto)

6.5 Mikä ei motivoi opinnoissa

Ammattiopisto Tavastia

Opinnoissa ei lähihoitajaopiskelijoita motivoi liian laajat tehtäväkokonaisuudet, tekemättömien tehtävien kasaantuminen, pitkät koulupäivät, huonosti suunnitellut lukujärjestykset, koulupäivien suunnittelu ja luokkahenki. Opintojen teoria-painotteisuus koettiin haasteelliseksi. Myös opettajat saivat kritiikkiä.

”Liian suuret tehtäväkokonaisuudet, epämieluisat opettajat ja turhat aiheet omaan erikoistumisalaan nähden...” (Kyselyaineisto)

”Kauhean nopea tahti, kun tuntuu koko ajan, että jää jalkoihin ja mistään ei tule mitään...” (Kyselyaineisto)

”Pitkät päivät ja vaikeat kokeet...” (Kyselyaineisto)

Tredu

Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, ettei ole vielä sellaisia asioita, jotka eivät motivoisi tai kannustaisi heitä opinnoissa. He eivät siis kokeneet mitään motivaatio-ongelmia.

Pitkät koulupäivät olivat eräille oppilaille jo koituneet rasitteeksi. Lisäksi koulun ruokaa moitittiin huonoksi. Opiskelurauhan toivottiin luokassa olevan parempi eli kovasta metelistä kärsittiin eikä ryhmätöistäkään pidetty.

”Kova meteli luokassa.” (Kyselyaineisto)

”Pitkät päivät (8-16).” (Kyselyaineisto)

6.6 Avunsaanti ongelmatilanteissa

Ammattiopisto Tavastia

Yli puolet vastaajista kokee, että ei ole saanut riittävästi apua ongelmatilanteissa. Oheistukset tehtäviin ovat olleet epäselviä, opettajia on vaikea tavoittaa koulussa ja kynnys kysyä apua on korkea. Ei kehdeta kysyä apua, vaikka sitä kipeästi kaivattaisiin. Asioista tiedottaminen vastaajien mielestä ontuu, vastauksia ei välttämättä saa henkilökunnalta, enemmänkin muilta luokan oppilailta.

”En. En kyllä itse ole pyytänyt apua, että kai se on turha valittaa...”
(Kyselyaineisto)

”Apu voisi olla helpommin saatavissa. Tehtäviin ohjeita voisi antaa selkeämmin...” (Kyselyaineisto)

”En, vaikka olen kysynyt. Aikaa olen saattanut saada lisää...”(Kyselyaineisto)

Tredu

Vastausaineiston pohjalta voidaan todeta, että ongelmatilanteita ei ollut vielä koettu tai niihin oli saatu apua tarvittaessa. Vain yksi ei ollut saanut riittävästi apua ongelmatilanteeseensa, mutta hän ei analysoinut tarkemmin, mikä tilanne se oli. Edelleen koettiin ongelmatilanteena koulutusohjelman läpivieminen nopeammassa aikataulussa kuin normaali kolmivuotinen opetussuunnitelma. Avunsaanti tässä tilanteessa ei katsottu johtuvan henkilökunnasta, vaan muista rakenteista.

"En ole saanut." (Tutkintoaineisto)

6.7 Koulutuksen vastaaminen odotuksiin

Ammattiopisto Tavastia

Lähihoitaja koulutus koettiin liian teoria painotteiseksi ja käytännön harjoitteita kaivattiin opetukseen lisää. Vastaajat kokivat koulutuksen mielenkiintoiseksi ja monipuoliseksi. Työssäoppimista kaivattiin lisää useassa vastauksessa. Osalla vastaajista ei ollut mitään odotuksia koulutuksen suhteen, koska oli hakenut muulle alalle.

"Jossain määrin kyllä, mutta hieman odotettua rankempaa ja teoreettisempaa on ollut..." (Kyselyaineisto)

"Koulutus on ollut haastavampaa kuin olisin odottanut..." (Kyselyaineisto)

"Olisin odottanut enemmän käytännön asioita, enemmän tekemistä kuin lukemista..." (Kyselyaineisto)

"Töitä pitää tehdä enemmän hyvien numeroiden eteen, mutta muuten aika lailla on vastannut..." (Kyselyaineisto)

"En oikeastaan odottanut mitään ja olen ottanut uudet asiat vastaan innolla. Täällä on ollut mukava ja hyvä opiskella..." (Kyselyaineisto)

Tredu

Kiinteistöhoitajan koulutus oli useimpien mielestä tähän asti vastannut odotuksia. Oli ilo huomata, että koulutuksen uskottiin antavan tietoja ja taitoja myös koko elämää varten eikä vain ammatin harjoittamista varten.

"Tämä on mielenkiintoinen koulutus. Opin uusia asioita, joita tarvitsen koko elämässä." (Kyselyaineisto)

6.8 Koulutuksen kehittäminen opiskelijoiden näkökulmasta

Ammattiopisto Tavastia

Vastaajat kokivat koulutuksen sisältävän liian paljon teoriaa ja istumista luennolla, tilalle kaivattiin lisää käytännön opiskelua. Työssäoppimista kaivattiin lisää ja vierailuja oikeisiin työympäristöihin.

”Mielenkiintoisempaa olisi katsoa enemmän dokumentteja ja muita aiheeseen liittyviä videoita...” (Kyselyaineisto)

”Luennot on välillä tylsiä, jos vain kuunnellaan 2-3 tuntia luentoa eikä tehdä muuta. Silloin ei edes opi tehokkaasti...” (Kyselyaineisto)

”Työssäoppimisesta on tehty yllättävän vaikeaa, kaikkien lappusten ja lippusten täyttämistä en ymmärtänyt...” (Kyselyaineisto)

”Enemmän käytännön juttuja, vähemmän teoriaa...” (Kyselyaineisto)

Tredu

Wilman kehittämistä toivottiin. Lisäksi haluttiin enemmän käytännön töitä teoriaopetuksen sijaan. Toivottiin, että päästäisiin pajatöihin ja ulkotöihin eli tekemään ja harjoittelemaan asioita, paitsi ei pihasiivousta koulun alueella.

”Vastaa odotuksia, mutta liian vähän pajaa ja liikaa teoriaa.” (Kyselyaineisto)

7 TULOSTEN POHDINTA

Aineistossa ei esiintynyt erityisen yllättäviä vastauksia eikä myöskään kehittämisideoita. Vastaukset olivat yllättävän positiivisia ja kriittistä arviointia oli vain muutamassa lomakkeessa.

Kummassakin oppilaitoksessa oppilaat kokivat, että vastaanotto oli ollut hyvä, lämmin ja tervetullut. Opettajat koettiin auttavaisiksi, mukaviksi ja he olivat myös kiinnostuneita oppilaista. Opiskelijat iloitsivat uusista ystävistä ja uudet kaverit koettiin positiivisena asiana. Vaikka yleisesti koettiin, että vastaanotettiin hyvin, vastauksista löytyy myös toivomuksia siitä, että olisi voitu enemmän opastaa ja neuvoa. Kaikki oppilaat eivät kokeneet saaneensa hops-keskusteluista itselleen mitään.

Kummassakin opiskelupaikassa koettiin, että opiskeluympäristöön tutustuminen jäi vähäiseksi ja tutustuminen tapahtui liian nopeassa tahdissa. Poissaoloista ja kurinpidollisista toimenpiteistä odotettiin tietoa enemmän. Tieto ei tavoittanut opiskelijoita, koska termit olivat osittain vielä uusia.

Nettisovellusten käyttöön, kuten Moodle ja Winha, toivottiin lisää perehdytystä. Tredussa yleisesti vastattiin, ettei lisätukea tarvittu, mutta Tavastiassa useissa vastauksissa opettajilta toivottiin lisäkannustamista ja motivointia eteenpäin. Tavastiassa oppilaat toivoivat tukea tentteihin valmistautumisessa, Tredussa tenttejä ei ollut vielä ollut. Erityisesti atto-aineet oli koettu vaikeiksi.

Tavastiassa oli ollut enemmän vaikeuksia päästä tutuksi opiskeluympäristön kanssa, Tredussa koettiin tutustumisen vauhdin olleen sopiva. Tavastiassa kaikki opetus ei tapahdu samassa rakennuksessa, vaan kiinteistöjen väli on jopa puoli kilometriä. Tavastiassa koettiin aloitus jopa rankemmaksi kuin mitä oppilaat olivat odottaneet. Informaatiota tuli liian nopeasti ensimmäisten päivien aikana.

Suurella roolilla kummassakin oppilaitoksessa nähtiin kavereiden ja ystävien merkitys motivoivana tekijänä. Lisäksi ammattiin valmistuminen motivoi opinnoissa eteenpäin. Lähihoitajaopiskelijoiden vastauksissa ihmisläheisyys ja ihmisten auttaminen olivat motivoivia tekijöitä. Lähihoitajat olivat myös motivoituneet työssäoppimisesta ja mahdollisuudesta päästä ulkomaille kolmantena vuotena työssäoppimaan. Molemmissa oppilaitoksissa motivoivana tekijänä olivat myös työllistyminen, kiinnostus alaan ja vanhemmat.

Molemmissa oppilaitoksissa teorian opetus ei motivoinut. Lisäksi pitkät koulupäivät koettiin raskaiksi ja huono ilmapiiri luokassa haittasi oppimista. Koulupäivien suunnitteluun toivottiin parannusta. Tavastiassa opettajat saivat kritiikkiä, Tredussa kouluruoka.

Opinnot Tredussa olivat vielä niin alussa, ettei ongelmatilanteita ole syntynyt, mutta Tavastialla yli puolet koki, ettei ole saanut apua ongelmatilanteissa. Tavastialla opiskelijat kokivat, etteivät oheistukset tehtäviin olleet riittäviä, opettajia oli vaikea tavoittaa sekä kynnys kysyä apua oli liian korkea.

Luokkakaverit koettiin enemmän tukea antavana kuin henkilökunta. Tiedottamiseen toivottiin parannusta.

Yleensä ottaen koulutus koettiin odotusten mukaiseksi. Kummassakin oppilaitoksessa opetus koettiin liian teoriapainotteiseksi ja käytännön harjoituksia kaivattiin opetukseen lisää. Kuitenkin useissa vastauksissa koulutus koettiin mielenkiintoiseksi ja monipuoliseksi. Tavastiassa lähihoitajan opinnot koettiin odotettua rankempina.

Koulutuksen koettiin sisältävän liian paljon teoriaa ja istumista luokassa. Tilalle kaivattiin lisää käytännön opiskelua, vierailuja eri oikeisiin työympäristöihin sekä työharjoittelua. Nettisovellusten oppimiseen tarvittaisiin lisää resursseja.

7.1 Tulevaisuuden kehittämishaasteet kyselyn pohjalta

Kyselyn perusteella voidaan todeta, että Atto-aineissa ja valinnaisissa aineissa tarvitaan enemmän opastusta. Ruotsissa ja matematiikassa koettujen hankaluuksien takia niiden tukiopetusta tulisi lisätä mahdollisimman nopeasti heti ongelmien ilmaannuttua.

Yleistä perehtymistä kouluun ja opiskeluun pitäisi lisätä ja antaa sille enemmän aikaa ainakin opiskeluiden alussa. Tiedottamiseen tulee panostaa esimerkiksi opettajien poissaolosta. Opiskelijat kokivat saavansa liian harvoin tiedon siitä, jos opettaja oli poissa eikä sijaistakaan ollut saatavilla.

Opiskelijat pitivät teorian osuutta opetuksessa liian suurena ja se ei motivoinut. Onko kysymyksessä harhaluulo, ettei ammattiopistossa ole teoriaopetusta? Kun sitä kuitenkin pitää olla, niin odotukset eivät kohta todellisuutta, ja siitä seuraa tylsistymistä, petetyksi tulemisen tunteita ja motivaation laskua. Mielestämme yleistä oppilaiden käsitystä siitä, että ammattiopistossa tehdään vain työharjoituksia eikä teoriaa opiskella lainkaan, pitäisi pyrkiä muuttamaan. Työharjoittelua on työssäoppimisjaksoilla, niihin valmentaudutaan teorian ja harjoitusten avulla koulussa.

Tuloksia voidaan jatkossa hyödyntää Ammattiopisto Tavastian ja Tampereen seudun ammattiopiston kehittämistyössä. Jatkotutkimuksena voisi toteuttaa tämän tutkimuksen perusteella valittujen kehittämistoimenpiteiden toteutuksen arviointia.

8 YHTEENVETO

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että Tavastian opiskelijoiden vastauksissa oli enemmän sisältöä. Tämä näkyi selkeästi vastausten määrässä ja laadussa. Vastausten määrään ja laatuun vaikuttavana tekijänä uskomme olevan sen, että Tavastian opiskelijat olivat opiskelleet jo lähes vuoden, mutta Tredun vasta muutaman viikon. Lisäksi Tavastian vastaajat olivat pääosin tyttöjä, kun taas Tredussa vastaajat olivat kaikki poikia. Lisäksi opiskeltavat alat olivat hyvin kaukana toisistaan.

Tulevaisuuden keskeisimmät kehittämisen kohteet ovat tämän kehittämishankkeen pohjalta opiskelijoiden parempi oheistaminen nettisovellutusten käyttöön. Teoriapainotteisten lähihoitajaopintojen käytännön lisääminen lähiopetukseen sekä koulupäivien suunnitteluun panostaminen oppilaslähtöisesti, ei opettajalähtöisesti. Koulupäivien pituuteen ei muutosta voida saada, jos tuntimäärät pysyvät samoina, mutta päivät eivät ehkä tuntuisi niin uuvuttavilta ja pitkiltä, jos niihin saataisiin enemmän vaihtelua. Pelkät atto-päivät pitäisi liian raskaina poistaa ja sovittaa päivään sekä atto-aineita että ammattiaineita, vaikka se osaltaan pirstaloikin opetusta. Opettajan kokemuksella ja muidenkin opettajien kommentteissa olemme todenneet tämän suuntaista toivetta, koska yhden aineen opettaminen kahdeksan tunnin sessiona tuntuu raskaalta myös opettajalle. Opettajan väsymys tai ei-innostuneisuus helposti heikentää opetustilannetta ja vaikuttaa opiskelijoidenkin motivoitumiseen.

Opettajakunta on kuitenkin tänä päivänä niin hyvin onnistunut tehtävässään, etteivät opiskelijat painota enää opettajan roolia keskeyttämisen tai huonon motivaation syynä, toisin kuin 1990-luvulla vielä tapahtui. Opettajat ovat tulleet lähemmäksi oppilaita ohjaajina, eivätkä enää toimi pelkästään tiedonsiirtäjinä. Oppilaat kokivat opettajansa yleensä reiluiksi ja ammattitaitoisiksi auttajiksi, syyt motivaation puutteeseen he löysivät muualta, usein itsestään.

Kehittämishankkeemme oli mielenkiintoinen tehtävä, mutta otanta ja seuranta voisivat tällaisessa tutkimuksessa olla suurempia ja kattavampia, jotta todellisiin tuloksiin päästäisiin. Tästä aiheesta on tehty lukuisia tutkimuksia, mutta koska aikakausi muuttaa nuorten käyttäytymistä erilaisissa tilanteissa, tutkimustyötä ja uusia tutkimuksia tulisi tehdä jatkuvasti.

LÄHTEET

Aaltola, J & Valli, R. (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistokeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelma vuosina 2011 – 2012. 2013. Seurantatutkimuksen raportti. Opetushallitus. Jukka Vehviläinen ja Marika Koramo. Raportit ja selvitykset 2013:5.

Ammattiopisto Tavastia. Opiskelijan opas 2013-2014. Hämeenlinna.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Huhtala, M & Lilja, K. 2008. Ongelmalliset oppijat. Opetushallitus. Moniste 6/2008.

Jäppinen, A-K, 2007. Kiinni ammattiin – Ote opintoihin, Keskeyttämisen vähentäminen ammatillisessa peruskoulutuksessa. Opetusministeriön julkaisuja 2007:27.

Kauppila, R. 2003. Opi ja Opetä tehokkaasti. Psykkinen valmennus oppimisen tukena. WS Bookwell Oy. Juva.

Kattilakoski, E. 2007. Yliopisto-opiskelijoiden opiskelumotivaatio ja sen edistäminen. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteen laitos. Pro gradu tutkielma.

Koulutuskuntayhtymä Tavastian toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2013-2016, talousarvio vuodelle 2013.

Laine, A; Salervo, P; Siven, T; Välimäki, P. 2012. Opi ammattiin. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Laine, A; Ruishalme, O; Salervo, P; Siven, T; Välimäki, P. 2009. Opi ja ohjaa sosiaali- ja terveystalalla. WSOY. Helsinki.

Laki ammatillisesta koulutuksesta. 21.8.1998/630.

Manninen, J.,Burman, A., Koivunen, A., Kuittinen, E., Luukannel, S., Passi, S., Särkkä, H. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt. Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Vammala: Vammalan kirjapaino.

Mäkelä, M; Haapasaari, M; Koponen, T; Parantainen, A (toim). 2007. Tukitoiminen työkalupakki opettajille ja ohjaajille. Ekenäs Tryckeri Ab. Turku.

Mäkelä, M; Salonen, M (toim). 2011. Hyvällä mallilla – tukitoimien työkalupakki opettajille ja ohjaajille 2. Saarijärven Offset Oy. Saarijärvi.

Opintojen keskeyttämisen vähentämisen toimenpideohjelma. 2007. Keskustelumuistio 8.2.2007. Opetusministeriön monisteita 2007:2. Koulutus- ja tiedepoliitiikan osasto.

Peltonen, M. & Ruohotie, P.1992. Oppimismotivaatio. Teoriaa, tutkimuksia ja esimerkkejä oppimishalukkuudesta. Helsinki: Kustannusyhtiö Otava.

Seurantatutkimus ammatillisen koulutuksen mielikuvista 2013. Keskeisimmät tulokset. 2013. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Skills Finlandia.

Stenström, M-L & Nokelainen, P. 2012.Kohti vuotta 2020: Opintojen läpäisyn edistäminen, keskeyttäminen ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Ammattikasvatuksen aikakauskirja 14 (2), 4 – 11, pääkirjoitus.

Troger, H. 2008. Koulun ja kodin yhteistyön kehittäminen Kalajoen Ammattiopisto Artemassa. Kehittämisraportti. Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. Ammatillinen opettajakorkeakoulu.

Internet- lähteet

e-mielenterveys. Luettu 30.7.2013. <http://www.e-mielenterveys.fi/vaikeat-elamantilanteet/koulukiusaaminen/>

Portti vapauteen. Luettu 8.9.2013.
http://www.porttivapauteen.fi/ammattilaiset/oppaat_ja_kasikirjat/oppimisvaikeuksista_vapaaksi_-kasikirja/itsetunto_ja_oppiminen

Koulutusnetti. Opetushallitus. Luettu 30.07.2013.
http://www.koulutusnetti.fi/?path=ammatillinen_perustutkinto

LIITTEET

Liite 1

AmmattiopistoTavastia**Tampereen seudun Ammattiopisto****Irmeli Elo****Liisa Laitinen**

1. Miten sinut on vastaanotettu opintojesi alussa Ammattiopisto Tavastiassa / Tampereen seudun Ammattiopistossa?
2. Mihin asioihin olisit tarvinnut lisää tukea opintojen alussa?
3. Tapahtuiko uusin asioihin / ympäristöön tutustuminen sopivassa tahdissa?

4. Mikä sinua motivoi / kannustaa lähihoitaja / kiinteistöpalvelualan koulutuksessa?

5. Mikä ei motivoi / kannusta opinnoissa?

6. Oletko saanut riittävästi apua ongelmatilanteissa?

7. Vastaako koulutus odotuksiasi? Laita sanallista palautetta koulutuksen kehittämiseksi.

Kiitos vastauksistasi!